

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Andreae Alciati Emblemata

Alciati, Andrea

Patavii, 1661

Iusta vindicta. Emblema CLXXII.

[urn:nbn:de:bsz:31-127360](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-127360)

lentes modò, sed etiam maximo disparatos spatio, quosdã sui amoris & benevolentia igniculos hominũ pectoribus immittere, atq; relinquere solet. Q. Curtius lib. 5. Nomen Alexandri & fama (maximum in bello vtiq; momentum) in fugam cõuertit. Mittem Cicero 3. Verrina: Cũ tui nominis terror in auribus, animisq; armatorum versaretur. Hoc ad vituperationem Verris, cuius odiosum pas-

sim nomen exsecratur: nec minũs quã Romani posterì, quos nausea capiebat, sic ubi audirent vsurpari nomẽ Heliogabali aut Bassiani etiam mortuorum, qui memoriam sui sœdissimam reliquissent posteris. Contrà Vopiscus in Probo: Tetedit iter per Thracias, atque omnes Getulicos populos, fama rerum territos, & antiqua nominis potentia pressos. Hæc obiter, & fortasse ad nauseam vsq;

Nomen ipsum inter dum formidabile:

Iusta vindicta.

EMBLEMA CLXXII.



DVM residet Cyclops sinuosi in faucibus antri,
 Hæc secum teneras concinit inter oues:
 Pascite vos herbas, socijs ego pascear Achivis,
 Postremumq; Vt in viscera nostra ferent.
 Audijt hæc Libæus, Cyclopq; lumine casum
 Reddidit. En pœnas vt suus auctôr habet.

COM.

COMMENTARI I.

L SEDET inter sua pecora in vasto antro Polyphemus, immanis gigas, unū oculum in fronte habens, clava armatus, cui Vlysses ex insidijs trabe acuminata oculum effodit.

II. Polyphemus, & eius histōria.

VLYSSES, Troia iam excisa, cum domum repeteret, vi ventorum in Sicilia pulsus, ad Polyphemi sedes appulit. Hic Gigas fuit unoculus, ingentis magnitudinis, feritate implacabilis, qui hospites solebat enecare, eorumque catinibus pro cibo vesci. Vlysses itaq; relictis socijs, cum natui in portu, ipse duodecim comitatus antrum Polyphemi subit. Qui ubi venit, & pastu, saxum quod duo & viginti quadri-

Vlysses antra sua.

anguli, curcas atollere nequirent, apposuit ostio Aduenas deinde interrogat, qui sunt, unde, & quod. Quibus cum respondisset Vlysses, Cyclops duos & socijs arripuit, soloq; tanquam catulos illis, deuorauitque, abijit; dormitum, quem Vlysses per insidias interfecisset, si ianua poruisset aperiri alijs quam Cyclops viribus. Manē antequam passū iret Cyclops, duos similiter consumpsit, abijitq; ocellata ianua. Tum Vlysses excecandi Cyclopi cepit consilium. Reuersus Polyphemus, nocte de more duos cenat. Cui Vlysses quasi sublandiens poculum vini (vitrem enim vini Maronij generosi secum & azui attulerat) porrexit, petijt; ab eo aliquid hospitale donum ille exhausto poculo aliud poscit, itemq; tertium, rogauitq; Vlyssē, qui vocaretur. Ille dixit, sibi nomen esse Vtin. Percontanti deinde Vlyssi quodnam munus sibi daturus esset, respondit Cyclops: *ἔτιν ἔγὼ πύματον ἔδωκα.* id est: *Vtin ego postremum deuorabo.* Sed vini naturae necius alio somno est oppressus, sui penitus immemor. Ibi tum Vlysses & socii oleag. nam truncum praestium magna vi Cyclopi oculo, quem vnicum in fronte habebat, inseruerunt, vnde acriter ille latus, effosso oculo constrictus est: qui vulneris acerbitate vocē cepit atollere, vt alios Cyclopi in solito rugita excitaret. Hi foras ad ostium stantes quecebant, quis eum percussisset: cum ille subinde repeteret, *ἔτιν. ἔτιν.* (que vox Nullam, vel Neminem sonat) rilerit, cumq; velut sarcinam relinquere. Sic enim loquitur apud Euripidem:

Exoculatus ab Vlysse Polyphemus.

ἔτιν μ' ἀπώλεσεν.
Chorus respondet:
ἔκ' ἄρ' ἔδωκ' ἡδ' ἔκει.

Deinde illud:
ὅστις μὲ τυφλοῖ βλάραρον. χρ. ἔκ' ἄρ' εἰ τυφλός.

Manē Cyclops ostio antri semiaperto periret ab exeuntes oues. Sed Vlysses ita disposuerat negotium, vt tres arietes veherēt vnum hominem subtus, ipse verō ingentem arietem subijt, extremusq; omnium exiit, & ita morti est subductus. Totum hoc fufius apud Homer. *Odyssea* 9. Ouid. 14. *Metam.* Virgil. 3. *Aeneid.* Compara festiuum Luciani dialogum *κύκλωπος καὶ προσείδωνος*, Cicero. 5. *Tusc.* Fufissimē quoq; hanc historiam narrat Iacius Tzetzēs in *Lycophronem*, quam ne huc traducam, me prolixitas reuocat.

DVM resider Cyclops] Cyclopes Hesiodus in *Theogonia* ideo vocatos ait, quod vnum tantū in oculum circularē in fronte haberent, *ἄπὸ τῆ κύκλω καὶ ὀφθαλμοῦ*. Inter hos Polyphemus viribus corporis, formaeque magnitudine longē praestabat. Hunc etiam Polyphemum Galatheam nymphā amantem festiuē describit Ouid. lib. 13. *Metamorph.* De Cyclopiibus vide Virgilium 3. *Aeneid.* Philostratum in *Iconibus*, tit. *Cyclops*. Alciatum lib. 9. cap. 12. *Pareg.* Natal. Comit. lib. 9. *Mytholog.* Tria verō Cyclopium genera agnoscūt Græci, vñū eorum, qui Mycenās mēibus communierunt; alterum eorum, qui cum Polyphemo memorantur; tertios intelligūt Deos. *Cael. Rhodig.* lib. 24. cap. 28.

III. Cyclops vnde dicitur.

Sinuosi in faucibus antri] speluncę tortuosę. Sic Virgilius dixit 6. *Aeneid.* *Vestibulum ante ipsum primisq; in faucibus Orci.*

Et hic noster in Emblemate primo:
--- sinuosi in faucibus anguis.

Achiuis.] *Achiuis, ἄχαιοι.* Græci: & nō nunquam pro quolibet populo ciuili. Horatius:

Quicquid delirant Reges, plebuntur Achiuis.

Catull. in *Argonaut.*
Nam sinuosi ac fessis dederit fors copiam Achiuis.

Postremumq; Vtin. *ἔτιν.*] *Ὅστις* se postremū voraturum bellē prædixerat, & *ἔτινα.*

Tria Cyclopium genera.

ἔτινα.

Supplicia differre, graue.
 720
 721
 722
 723
 724
 725
 726
 727
 728
 729
 730
 731
 732
 733
 734
 735
 736
 737
 738
 739
 740
 741
 742
 743
 744
 745
 746
 747
 748
 749
 750
 751
 752
 753
 754
 755
 756
 757
 758
 759
 760
 761
 762
 763
 764
 765
 766
 767
 768
 769
 770
 771
 772
 773
 774
 775
 776
 777
 778
 779
 780
 781
 782
 783
 784
 785
 786
 787
 788
 789
 790
 791
 792
 793
 794
 795
 796
 797
 798
 799
 800
 801
 802
 803
 804
 805
 806
 807
 808
 809
 810
 811
 812
 813
 814
 815
 816
 817
 818
 819
 820
 821
 822
 823
 824
 825
 826
 827
 828
 829
 830
 831
 832
 833
 834
 835
 836
 837
 838
 839
 840
 841
 842
 843
 844
 845
 846
 847
 848
 849
 850
 851
 852
 853
 854
 855
 856
 857
 858
 859
 860
 861
 862
 863
 864
 865
 866
 867
 868
 869
 870
 871
 872
 873
 874
 875
 876
 877
 878
 879
 880
 881
 882
 883
 884
 885
 886
 887
 888
 889
 890
 891
 892
 893
 894
 895
 896
 897
 898
 899
 900
 901
 902
 903
 904
 905
 906
 907
 908
 909
 910
 911
 912
 913
 914
 915
 916
 917
 918
 919
 920
 921
 922
 923
 924
 925
 926
 927
 928
 929
 930
 931
 932
 933
 934
 935
 936
 937
 938
 939
 940
 941
 942
 943
 944
 945
 946
 947
 948
 949
 950
 951
 952
 953
 954
 955
 956
 957
 958
 959
 960
 961
 962
 963
 964
 965
 966
 967
 968
 969
 970
 971
 972
 973
 974
 975
 976
 977
 978
 979
 980
 981
 982
 983
 984
 985
 986
 987
 988
 989
 990
 991
 992
 993
 994
 995
 996
 997
 998
 999
 1000

Cassus lu mine.

Lucem re linquere.

IV. Malo ma lo euenit.

benè succedunt facta improba, sed vt quis
 fementem fecerit, ita & metet, & eueniet
 malo malè, vt in prouerbijs est. Vera est
 itaq; Hesiodi sententia, quum ait in ope-
 re, cui titulus est εργα & ημικρα.
 οἱ δὲ τῶ κακὰ τεύχει ἀνὴρ, ἀλλὰ κακὰ
 τεύχει.

Ipsum se la dit, alium qui ladere querit.
 Et, quod prouerbio fertur, κακὸν βουλὴ τῶ
 βέλτερον αὐτὶ κακίστην. Malum consilium,
 consultori pessimum. Et, Ruinam sibi fa-
 bricat, alijs qui fabricat. De hac re habe-
 mus innumera exempla, que non tantum
 olim, sed nostro tempore acciderunt. No-
 tabile est illud de Baiazete I. capto à Te-
 miro Scythæ, qui vulgò Tamerlanes dicitur.
 Is enim ab hoc interrogatus, sijn eius
 potestatem venisset, quid facturus fuisset,
 ferociter respondit: Equidem te, si fortu-
 na propitia meam in potestatem venisses,
 ferrea cœclusum caueca mecum hinc inde
 circumducerem. Quo Temir audito,
 mox è ferro caueam parari iussit, & in eâ
 carceris loco Baiazerem includit, donec
 cœtumeliarum impatiens caput ad illam
 illideret, & indignabûdus animam effla-
 ret, sicut latius in Annalibus Turcicis re-
 fertur. Propiora tangam. Scribit Rob.
 Gaguinus lib. 9. cap. 8. Hist. Franc. de qui-
 baldam captis à Carolo VI. Gallorum
 Rege in arce quadam Selandiæ, hoc mo-
 do: Captiuus aliquot quum mortem Caro-
 lus remitteret, mori maluerunt quorû
 vnus, tamen si sanguinis gradu alios cœtin-
 geret, eos tamè supplicio afficere, si saluus
 euaderet, se obtulit. Itaq; immanis carni-
 fex cœcaptiuos consanguineosq; necauit.
 Detestatus autem Rex hominis impieta-
 tem, pari cum pœna pleçti iubet. Corn.
 Tacitus 6. Annal. vbi de multis ob amici-
 tiam initam cum Seiano periclitantibus,
 iusteq; damnatis: quò lætius acceptum,
 sua exempla in consultores recidisse: Se-
 neca Epist. 99. Ideoq; cum multis fuerit
 mali (loquitur de Alexandro, Cn. Pom-
 peio, C. Mario) pestiferam illi vim, qua
 plerisq; nocuerant, ipsi quoque sentiunt.
 Claudian.

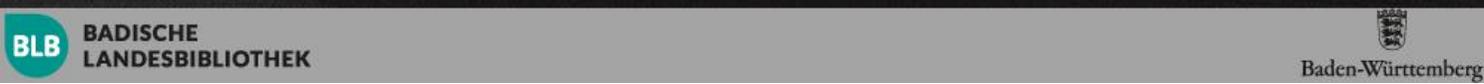
Qui alijs malum struit, sibi arcessit.

Baiaze- tes.

Captiuus in Se lan- dia.

Dolosi do lo capti.

Quam bene dispositum torris, vt dignus
 iniqui
 Consilij fructus primis auctoribus iniet.
 Chori verba sût apud Euripidem de Ly-
 co interfecto ab Hercule:
 ----- εὐτίποινα δ' ἐκτίσαν



Τέλεμα, δίδους γέ τῶν δειδραμένων
Sinn.

Vitellij
mors.

Talionem persolvens sustine, dans poenam
ob patrata scelera. Sed properati mihi oc-
currit illud Victoris Aurelij in Vitellio:
Huius tempore Vespasianus, ait, in Oriē-
te principatum arripuit. à cuius militibus
certamine sub muris vrbis superatus, è
palatio, quo se abdiderat, Vitellius, vincis
à tergo manibus productus circumducit-
tur ad spectaculum vulgi: ac ne homo
impudens, in extremis saltem, malorum,
quæ gesserat, rubore faciem demitteret,
subiecto in mentum gladio, seminudus,
multis cæno, fimo, & cæteris turpioribus
dictu purgamentis vultum eius incessen-
tibus per scalas Gemonias trahitur, vbi
Sabinu Vespasiani fratrem necari permi-
serat, numerosis icibus cõfossus interiit.
Hæc Victor. Manet itaq; verissimum id,
quod olim prolatum fuit ab oraculo:

οἷα τ' ἀνὴρ ἔρχει τοῖον ἴλος ἀνὴρ ἰκάνει.

Qualia quisq; facit, talis finis manet ipsi.

Amira-
zus Regis
Sicilia.

Vix autem puto exemplum adduci posse,
& huic meditationi magis conueniat,
quam Maioris Amirati magni Gulielmi
Siciliae regis. Is enim dum libidine impe-
randi, licet ex humili genere esset ortus,
varia consilia interficiendi Regis tractat,
randem à Matthæo Bonello nobilissimo
iuuene. & suo genero designato interfe-
ctus est. Quam historiã præ cæteris me-
morabilem latè & elegãter describit Hu-
go Falcãdi de Sicilia calamitat. lib. 6. cap.
5. ad quem studiosum lectorem remitto.
Id ipsum confirmat Aelius Lampridius,
vbi de insidijs Antonini Heliogabali con-
tra Alexandrum Casarem, qui postea Se-
uerus fuit appellatus, ita scribit: Sed nihil
agunt improbi contra innocentes: nam
nulla vi quis adduci potuit, vt tantum-
facinus impleret, cum in ipsum magis
cõuersa sint tela, quæ parabat alijs, ab his

que sit interfectus, quibus alios appetebat.
Verum cum hæc meditatio magnam co-
gnationem cum Emblemate sequenti ha-
beat, ea, quæ hic deesse videntur, ex illo
studiosus lector petere poterit. Sed huius
Emblematis argumentu specialius in eos
torqueri poterit *δηροβόρος* tyrannos, &
Reipubl. pestes infestissimas, qui diuina
tandem ira vitali lumine priuatur, vel ad
exitium morte grauius, aut infamiam &
maximam capitis diminutione præcipites
ruunt, cum interea quibus porissimu terro-
ri fuerant, rideantur & conuicijs proscinda-
tur. Meminit, sed aliorum, Brodus Mi-
scellan. 2. c. 7 hoc tandè obiter. Seruius ad
3. Aneid. alio torsit fabulã de exoculato
Cyclope. Cyclops, inquit, vir fuit sapien-
tissimus, & ob hoc oculu in capite habuit
se dicitur, id est, iuxta ceteru, quia pru-
dentia plus videbat. Verum Vlysses eum
prudẽtia superauit, & ob hoc fingitur eum
excæcasse. Cyclops excæcatus, adagium est
scitissimum de potentia magna, quæ ducis
prudẽtia, quam esse animæ oculum, hon-
nestissima quadã metaphora Plato dixit,
exuta, & (vt sic loquat) exoculata sit.
Prouerbij origo ab historica demanauit fi-
de: etenim posteaquam veneno interiit
Magnus Alexander, sicut Plutarchi do-
ctissimi testantur monumenta, dixit De-
mades orator, siue is Leosthenes fuerit,
copias illius bellandi artibus & strenuitate
longè præcipuas Cyclopi excæcato vi-
deri cõsimiles, quoniam robore peritiamq;
præcellerent, sed duce, qui electissimum
exercitum ritè ductaret, iorent exorbata.
Non percurram Græcorum scholiastum
allegorica placita, sed Heraclidis Pontici
dumtaxat explicationem ad Homericam
Odysseam: qui ait, Cyclopem nominati
affectum ratione priuantem:

Κύκλωφάνόμασαι ὁ τοὺς λογισμοὺς
ἰπολοβῶν.

In tyran-
nos *δηρο-
βόρος*.

Cyclops
quid Ser-
uius.

Cyclops
excæca-
tus.

